

Justitieombudsmannen
Jan Pennlöv**Ett ärende angående rätten till ränta på utmäta medel som en kronofogdemyndighet placerat på räntebärande konto i avvaktan på redovisning**

I en anmälan till JO klagade AA på att kronofogdemyndigheten inte till henne hade betalat ut den ränta som upplupit på ett belopp som utmätts för hennes räkning. Hon anförde bl.a. följande.

Hon begärde verkställighet av en dom enligt vilken BB förpliktigats att till henne betala 51 000 kr. Eftersom BB överklagade utmätningen betalades pengarna dock inte omedelbart ut till henne. På hennes fråga till kronofogdemyndigheten hur hon skulle kunna tillförsäkra sig ränta på beloppet under den tid överklagandet prövades fick hon av kronofogde CC till svar att hon inte skulle förlora några pengar eftersom pengarna hade satts in på ett räntebärande konto. När det åtta månader senare stod klart att gäldenären inte vunnit framgång med sitt överklagande redovisades emellertid endast kapitalbeloppet till henne. När hon skrev och frågade varför, fick hon ett skriftligt svar av kronofogde DD, i vilket han anförde att hon inte hade rätt till någon ränta eftersom någon sådan inte skulle utgå enligt domen. Hon tyckte att det var märkligt och skrev därför på nytt och bad om ett förtydligande. Då hon inte fått något svar på närmare två veckor ringde hon upp DD. Det blev en diskussion i vilken han, enligt hennes uppfattning, uttalade sig nedlåtande om henne och bl.a. undrade om en sådan liten summa verkligen var så mycket att bråka om. På begäran fick hon därefter ett till brev i saken. Det innehöll emellertid inte några nya argument. Som hon har uppfattat det anser kronofogdemyndigheten, helt utan lagstöd, att det är staten som har rätt till räntan på hennes pengar.

Ärendet remitterades till Kronofogdemyndigheten i Stockholm och därefter till Riksskatteverket.

Kronofogdemyndigheten – regionkronodirektören EE – anförde i sitt svar följande.

Av bifogade redogörelse från kronofogde DD framgår vilka ställningstaganden som gjorts under handläggningen av det ärende som anmälts av AA till justitieombudsmannen.

Till denna redogörelse kan tillfogas att kronofogde CC upplyst om att hon lämnat generella besked till AA om hur kronofogdemyndigheten hanterar utmäta medel. Det finns inga handläggningsnoteringar som kan styrka eller bekräfta detta.

För det fall justitieombudsmannen finner att de utbetalda medlen skulle utbetalats så snart som möjligt efter utmätningen är ett belopp om 951 kr på grund av dröjsmålet, befogat.

Av kronofogde DD:s yttrande framgår följande.

Redogörelse för ärendet

AA (sökanden) har i ansökan som inkom till kronofogdemyndigheten den 19 december 2000 begärt fullständig verkställighet av Handens tingsrätts dom avseende stadfäst förlikning den 1 mars 2000 (Mål nr T 1776-99). Enligt förlikningens första punkt skall BB (gäldenären) den 2 mars 2000 till AA betala i kontanter femtio tusen (51 000) kronor. Kronofogdemyndigheten beslutade den 15 februari 2001 att utmäta gäldenärens inestående medel på postgirokonto intill ett belopp om 52 000 kronor, varav 1 000 kr avsåg kronofogdemyndighetens grundavgift. Efter invändning från gäldenären om att hinder för verkställighet var för handen, fann kronofogdemyndigheten i beslut den 21 februari 2001 att något sådant hinder inte förelåg. Kronofogdemyndighetens beslut överklagades till Stockholms tingsrätt som lämnade överklagandet utan bifall. Tingsrättens beslut överklagades. Svea hovrätt meddelade inte prövningstillstånd. Med anledning av att BB den 13 mars 2001 överklagade beslutet den 21 februari 2001 om att hinder mot verkställighet inte förelåg, insattes de utmäta postgiromedlen på kronofogdemyndighetens räntebärande konto. Efter det att Svea Hovrätts beslut vunnit laga kraft gjordes den 24 augusti 2001 en utbetalning till sökanden. Endast ett belopp om 39 200 kronor utbetalades på grund av att kronofogdemyndigheten samma dag utmätte 11 800 kronor för AA:s restförda skulder i enskilt mål.

Sakfrågan

AA har gjort gällande att räntan som uppkommit under den tid när det utmäta beloppet inestått på kronofogdemyndighetens konto skall tillfalla henne. Hon anför att pengarna har utmätts för hennes räkning, varför de tillhör henne och att hon på grund härav är berättigad till upplupen ränta på kapitalbeloppet. I detta fall aktualiseras frågan till vem det utmäta penningbeloppet kan anses ha tillhört under den tid det varit insatt på kronofogdemyndighetens räntebärande konto.

På grund av att gäldenärens invändning mot verkställighet var föremål för domstolsprövning, har kronofogdemyndigheten inte ansett att utmäta medel har kunnat utbetalas till sökanden. Under tid utmätt belopp varit insatt på kronofogdemyndighetens räntebärande konto kan varken förfogande- eller äganderätten till dessa medel anses ha övergått till AA. Hon har därför inte varit berättigad till den ränta som uppkommit under tiden medlen varit räntebärande.

Gäldenären har enligt exekutionstiteln förpliktats att utge 51 000 kronor till sökanden. Någon ränta skall enligt den stadfästa förlikningen ej utgå på kapitalbeloppet. Kronofogdemyndigheten verkställer i enlighet med exekutionstiteln och sökanden har erhållit betalning i enlighet med denna. Även på denna grund kan kronofogdemyndigheten inte finna att AA skulle vara berättigad till aktuellt räntebelopp.

Enligt 13 kap. 14 § tredje punkten utsökningsbalken (UB) får medel ej betalas ut utan att säkerhet ställts, om rätten till medlen är beroende av ett överklagande av utmätningen. En analog tillämpning av denna bestämmelse bör kunna göras när ett beslut enligt 3 kap. 21 § UB har överklagats. På grund av gäldenärens överklagande av kronofogdemyndighetens beslut i frågan om hinder mot verkställighet, har myndigheten bedömt att utmäta medel inte skall betalas ut till sökanden. Av ovannämnda lagstadgande framgår dock att AA omgående hade kunnat tillgodogöra sig det utmäta beloppet om hon i enlighet med 13 kap. 14 § UB ställt säkerhet. I detta läge hade således pengarna kunnat utbetalas och hon hade därmed haft möjlighet att själv göra pengarna räntebärande.

Kronofogdemyndigheten återbetalade den 29 augusti 2001 den upplupna räntan om 951 kronor till gäldenären.

Riksskatteverket avgav remissvar genom kronodirektören FF. Av verkets yttrande framgår följande.

Av 13 kap. 1 § 1 st. UB framgår att medel som flyter in till KFM i mål om utmätning ska redovisas så snart som möjligt. Bestämmelsen är tillämplig oavsett av vilken anledning medel flyter in till KFM (utmätning av kontanter, försäljning av lös eller fast egendom, frivillig betalning av gäldenären m.m.).

Enligt kompletterande föreskrift i 13 kap. 3 § 1 p UF ska influtna medel redovisas inom två veckor om inte hinder möter eller särskilda skäl föreligger. I vilka fall KFM inte får utbetala medel utan att säkerhet ställs framgår av 13 kap. 14 § UB. Utbetalningsförbud föreligger t.ex. när rätten till medlen är beroende av ett överklagande av utmättningsbeslutet (13 kap. 14 § 3 p UB). Det bör här anmärkas att hinder mot utbetalning inte innebär hinder mot att KFM fördelar och därmed reserverar medel för viss borgenär. Om däremot beslut om inhibition meddelats innan fördelning ägt rum ska givetvis ingen fördelning äga rum.

KFM:s beslut med anledning av invändning mot verkställighet gäller omedelbart. Även om beslutet överklagas ska verkställigheten fortgå om inte annat förordnas av domstol (2 kap. 19 § UB). Enligt RSV:s uppfattning innebär ett överklagande av nämnda beslut inte hinder mot utbetalning. Om däremot överklagandet till sitt innehåll bedöms utgöra ett överklagande av t.ex. själva utmättningsbeslutet är förhållandet givetvis ett annat.

KFM har i förevarande fall ansett att utmätta medel inte skulle utbetalas till sökanden. Medlen har därför gjorts räntebärande enligt 13 kap. 1 § UF. Fråga har nu uppkommit avseende vem som har rätt till den upplupna räntan på influtna medel.

I 13 kap. 2 § UB stadgas att vad som sägs om influtna medel gäller även den ränta som utgår på medlen t.o.m. den i 6 § angivna fördelningsdagen. Ränta på belopp som inestår därefter tillkommer den som är berättigad till beloppet. Bestämmelsen om ränta överensstämmer med sättet för beräkning av anmälda fordringar enligt 13 kap. 6 § UB. Av förarbetena och kommentarerna till UB framgår att principerna om ränta ska tillämpas även om någon formlig fördelning inte ska ske, dvs. när endast en borgenär finns.

Enligt 13 kap. 6 § 1 st. UB ska anmäld fordran räknas fram och upptas med det belopp till vilket den uppgår på fördelningsdagen. När det som i detta fall endast finns en borgenär anses utbetalningsdagen som fördelningsdag och fordran beräknas och tas upp med det belopp den uppgår till den dag då KFM beslutar om utbetalning. Om influtet belopp avsätts t.ex. på grund av tvist om bättre rätt till medlen, bör beslutet om avsättning räknas lika som betalning. Vid tidpunkten för KFM:s beslut om att avsätta medlen uppgick fordringsanspråket till 51 000 kronor.

Av 13 kap. 2 § 2 p UB följer att ränta som utgår efter dagen för beslut om avsättning fram till utbetalningsdagen tillkommer den borgenär som är berättigad till det avsatta beloppet. Enligt RSV:s uppfattning är kommentaren till UB mycket tydlig i detta avseende. "Borgenär som får vänta på betalning har rätt till den ränta som faktiskt upplupit på hans fordran från fördelningsdagen t.o.m. utbetalningsdagen". Således är det fråga om en form av kompensationsränta för att borgenären får vänta på utbetalningen. Endast om dröjsmålet beror på borgenären, t.ex. om han inte företer löpande skuldebrev, upphör borgenärens rätt till ytterligare ränta. Vilket det inte är fråga om i detta fall.

Enligt RSV:s mening är det ovidkommande att B. inte har rätt till ränta enligt den stadsfästa förlikningen då det gäller rätten till den s.k. kompensationsräntan. Den ränta om 951 kronor som upplupit på det avsatta beloppet från dagen för KFM:s beslut fram till själva utbetalningen borde därför ha tilldelats B.

AA har yttrat sig över remissvaren.

I sitt den 15 april 2002 meddelade beslut anförde *JO Pennlöv* i bedömningsdelen följande.

Riksskatteverket har i sitt remissvar redogjort för de bestämmelser som reglerar kronofogdemyndighetens förfarande med medel som influtit till myndigheten i utmätningssmål.

I förevarande fall har kronofogdemyndigheten – på grund av att gäldenären överklagat ett beslut av myndigheten att inte finna att hinder mot verkställighet förelåg – ansett att de utmätta medlen i enlighet med 13 kap. 14 § utsökningsbalken inte skulle betalas ut utan säkerhet. Jag vill här framhålla att jag inte delar kronofogdemyndighetens åsikt att man kan jämställa ett överklagande av ett beslut att inte finna hinder mot verkställighet föreligga med ett överklagande av ett utmättningsbeslut, när det gäller bedömningen av om hinder mot utbetalning av utmätta medel föreligger enligt nämnda bestämmelse. Jag har dock inte funnit skäl att uttala mig om riktigheten i kronofogdemyndighetens bedömning i det här aktuella fallet.

Enligt 13 kap. 2 § 2 p utsökningsbalken tillfaller ränta på influtna medel som inestår efter den i 6 § angivna fördelningsdagen *den som är berättigad till beloppet*. Det förhållandet att en borgenär genom att ställa säkerhet kan framtvunga utbetalning av utmätta medel i den aktuella situationen saknar betydelse för frågan om vem som slutligen skall anses ha rätt till räntan på beloppet.

Jag delar Riksskatteverkets uppfattning att nyss nämnda bestämmelse i förevarande fall innebär att AA är den som har rätt till den ränta som har upplupit på det belopp som utmätts för hennes räkning från det att kronofogdemyndigheten beslutade att avsätta medlen till dess att de betalades ut till henne. Genom kronofogdemyndighetens förfarande har räntan kommit att tillfalla en person som – enligt vad utredningen har visat – under den tid som räntan löpte inte hade rätt till det kapitalbelopp som generade den, vilket måste anses vara direkt lagstridigt.